Valmiuslain tarkistaminen hybridiuhkien varalta

HE 63/2022 vp

Lähtökohdat

- Oikeusministeriö on yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa arvioinut mitä kiireellisiä ja välttämättömiä tarkistustarpeita valmiuslakiin kohdistuu ajankohtaisen turvallisuuspoliittisen tilanteen vuoksi.
- On tunnistettu kiireellinen tarve muuttaa valmiuslakia vastaamaan hybridiuhkiin nykyistä paremmin.
- Eri ministeriöiden kanssa on yhteistyössä arvioitu, mitä lisätoimivaltuuksia viranomaiset tarvitsevat hybridiuhkatilanteissa käytettäväksi.

Hallituksen esityksen pääkohdat (1/3)
Uusi poikkeusolomääritelmä

- Hybridiuhat määriteltäisiin valmiuslaissa uudeksi poikkeusoloperusteeksi:

> *Poikkeusoloja* tämän lain mukaan ovat:
>
> […]
>
> 6) muu julkisen vallan päätöksentekokykyyn, yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin toimivuuteen, rajaturvallisuuteen tai yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen kohdistuva uhka, toiminta, tapahtuma tai näiden yhteisvaikutus, joka erityisen vakavasti ja olennaisesti vaarantaa kansallista turvallisuutta, yhteiskunnan toimintakykyä tai väestön elinmahdollisuuksia.

Hallituksen esityksen pääkohdat (2/3)
Määritelmän keskeisiä elementtejä

- Valmiuslain 3 §:n 1–5 kohdat kattavat jo tiettyjä hybridivaikuttamisen muotoja, mutta eivät välttämättä riittävän kattavasti.
  - Uusi määritelmä täydentäisi niitä – ei korvaisi.
- Kuten nykyisten perusteiden, myös uuden poikkeusoloperusteen on tarkoitettu käsittävän vain hyvin vakavat kriisit.
  - Poikkeusolojen toteamisen kynnystä ei tarkoitus madaltaa.
- Ehdotetun poikkeusolomääritelmän voisi täyttää yksittäinen uhka, toiminta tai tapahtuma taikka tällaisten yhteisvaikutus.
- Uhkan, toiminnan tai tapahtuman syyllä/lähteellä ei merkitystä, vaan vaikutuksilla.

Hallituksen esityksen pääkohdat (3/3)
Toimivaltuudet

- Valmiuslain toimivaltuudet ovat poikkeusolokohtaisia. Valmiuslain nykyisistä toimivaltuuksista n. 2/3 olisi käytettävissä hybridiuhkatilanteissa.
  - Toimivaltuudet rajataan sellaisiin, joilla arvioidaan voitavan tehokkaasti ja oikeasuhtaisesti torjua tai hallita hybridiuhkatilanteita.
  - Toimivaltuuksien käyttöönottoa määrittävät myös PL 23 § ja VL 4 §.
- Lakiin lisättäisiin uusia toimivaltuuksia hybridiuhkatilanteiden varalta
  - Uusi rajaturvallisuutta sekä yleistä järjestystä ja turvallisuutta koskeva 17 a luku.
  - Uusi 57 a § väestön toimeentulon turvaamisesta.
  - Palvelussuhteen ehdoista poikkeamista koskevien säännösten käyttöalaa laajennetaan.

Jatkoselvityksessä: muuttoliikkeen välineellistäminen

- Myös laajamittainen välineellistetty maahantulo voisi muodostaa hallituksen esityksen mukaisen uuden poikkeusolon.
- Hallituksen esityksessä on eräitä toimivaltuuksia muuttoliikkeen välineellistämisen varalta, mutta sen estämiseen tai hillitsemiseen tarvittavia lisätoimivaltuuksia selvitetään erikseen.
- Kokonaisuuteen liittyy erityisesti EU-oikeuden ja Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten kannalta vaikeasti ratkaistavia oikeudellisia kysymyksiä, jotka vaativat tarkempaa arviointia.
  - Ehdotuksista käydään keskusteluja Euroopan komission kanssa.
  - Jatkovalmistelun aikana toteutetaan myös lausuntokierros.

Voimaantulo ja jatkovalmistelu

- Nyt esitetyt muutokset pyritään saamaan voimaan mahdollisimman pian.
- Jatkovalmistelussa olevat maahantuloa koskevat säännökset annetaan mahdollisesti täydentävänä hallituksen esityksenä.
- Valmiuslain kokonaisuudistuksen työryhmävaihe käynnistyy toukokuussa. Työryhmävaiheen on arvioitu kestävän 2,5 vuotta.

KIITOS!

OIKEUSMINISTERIÖ

www.oikeusministerio.fi

Facebook: facebook.com/oikeusministerio
Twitter: twitter.com/oikeusmin @oikeusmin

Käyntiosoite: Eteläesplanadi 10, Helsinki
Postiosoite: PL 25, 00023 Valtioneuvosto

Vaihde: 029 516 001